

Melkquotum onttrekt zich aan economische wetmatigheden

Quotumprijs wil maar niet dalen

Melkquotum kost in Nederland al jaren hetzelfde, op wat kleine variaties na. Terwijl iedereen toch weet dat het quotum in 2015 zal verdwijnen. Zijn de huidige prijzen reëel? En zal de prijs nog zakken?

Op 1 april 2015 wordt het melkquotum afgeschaft. Volgens algemeen geldende economische wetten wordt een product minder waard naarmate het minder lang meegaat. Maar bij melkquotum gaat dit niet op. In april 2009, zes jaar voor de afschaffing, werd melkquotum verhandeld voor een gemiddelde prijs van 17,80 euro per 100 kilogram vet. In april van dit jaar, met nog vier jaar te gaan, was de prijs 17,90 euro. In twee jaar tijd is de prijs niet gedaald, maar – in april in ieder geval – zelfs een dubbelte gestegen. Economische wetmatigheden gelden blijkbaar niet voor de quotummarkt.

„Het is een bijzondere markt”, vindt Jan Hollelland, specialist financiële planning bij de GIBO Groep. „Quotum is moeilijk rendabel te maken en je zou dus verwachten dat prijzen dalen.” Maar uiteindelijk wordt de prijs bepaald door vraag en aanbod, ook bij melkquotum. En er zijn verschillende redenen waarom de vraag hoog blijft.

Melkproductie

„Eigenlijk is het heel simpel”, vertelt een quotumhandelaar die niet met naam genoemd wil worden. „Zolang we in Nederland meer melk produceren dan er quotum is, zal er vraag zijn naar quotum.” En dat gebeurt. Het quotum wordt weliswaar elk jaar met een procent verruimd; de melkproductie groeit sneller (zie grafiek 1). In 2010 groeide de melkplak 1,9 procent, het jaar daarvoor 1,6 procent en in 2008 zelfs 3 procent.

Veel melkveehouders hebben de ambitie om te groeien. Daarmee willen ze schaalvoordelen halen om hun bedrijf efficiënter te beheren. Als die boeren nieuwe stallen bouwen, houden ze rekening met uitbreiding van de veestapel. Een stal gaat zo'n dertig jaar mee. Bij de bouw wordt gekeken hoeveel koeien die stal aan het einde van die periode moet herbergen, en niet naar hoeveel ruimte een melkquotum biedt dat al na een paar jaar zal verdwijnen. Zo'n nieuwe stal brengt extra

vaste kosten met zich mee en die willen boeren terugverdienen door meer melk te produceren.

Moeilijk terugverdienen

„Als je nu nog in quotum investeert, is dat moeilijk terug te verdienen”, zegt Hans de Bie, sectormanager melkveehouderij van de Rabobank. Toch financiert zijn bank dergelijke investeringen. Volgens de bankier let men daarbij niet enkel op quotum, maar wordt er gekeken naar het totale plaatje. „Als de ondernemer een goed plan heeft en de productiefactoren in het bedrijf zijn met elkaar in balans, dan hebben wij er vertrouwen in.” Daarmee is echter niet gezegd dat banken nog gemakkelijk financiering voor quotum verlenen. Zij kijken toch naar de terugverdientijd. Naarmate 2015 dichterbij komt, wordt die korter. Dat betekent dat de prijs hoger wordt en steeds minder mensen kunnen het zich permitteren om in nieuw quotum te investeren. „Een melkveehouder moet nu minstens een saldo halen van 28 cent per kilo melk om zijn aankoop terug te verdienen”, zegt De Bie. „Dat is enkel weggelegd voor ondernemers met bovengemiddeld vakmanschap.” De hoge quotumprijs kan boeren ook parten spelen als ze al hebben uitgebreid. De Bie: „Enkele ondernemers die een paar jaar geleden in uitbreiding hebben geïnvesteerd, hebben dat gedaan op basis van een aanname dat de quotumprijs zal dalen naarmate we dichterbij 2015 komen. Het plan was dan om elk jaar wat extra quotum te kopen, tegen steeds lagere prijzen. Maar nu de prijs voor melkquotum nauwelijks daalt, hebben ze te maken met hogere kosten dan ze oorspronkelijk hadden geraamd.”

Melkprijs

Naast de hoeveelheid geproduceerde melk heeft ook de opbrengstprijis van melk invloed op de prijs voor melkquotum. Vorig jaar

kregen boeren een goede prijs voor hun melk – FrieslandCampina betaalde gemiddeld 32,82 euro voor 100 kilo standaardmelk – en zoals het er nu uitziet, gaat dit jaar (nog) beter worden. Dat maakt het aantrekkelijk voor melkveehouders om hun dieren bij te voeren, zodat ze meer melk produceren. „Maar die hoge prijs heeft nog een ander effect”, vertelt Hollelland. „Boeren die overwegen te stoppen, zullen met deze prijzen makkelijker besluiten om dat besluit nog een jaar uit te stellen. Ze denken dat ze meer kunnen verdienen als ze dit jaar nog doorgaan en een jaar later verkopen. Zeker omdat de quotumprijs de afgelopen jaren gelijk is gebleven – zij nemen dan aan dat die nog wel een jaar op dat niveau blijft.”

Arjan van der Waaij, voorzitter van de sectie Agrarisch Vastgoed bij de NVM, is het daar wel mee eens. „Met melken verdienen je meer dan met de rente die je krijgt als je je quotum verkoopt”, meent hij.

Met elke boer die besluit om nog een jaar door te werken, is er een hoeveelheid quotum die niet op de markt komt. Het aanbod van melkquotum blijft daarmee laag en dat houdt de prijs voor quotum ook hoog. Van der Waaij ziet nog een ander punt. „Je zou inderdaad verwachten dat de prijs van quotum gaat dalen naarmate we dichterbij 2015 komen”, zegt hij. „Daarentegen hebben we de laatste twee jaar een hoge melkprijs, en dat doet de prijs van quotum normaal stijgen. Maar afgezien van wat kleine schommelingen blijft de prijs stabiel. Het zou kunnen dat de afwaardering als gevolg van het aflopen van de quotumperiode in balans wordt gehouden door de opwaardering vanwege de hoge melkprijs van 2010 en 2011.”

Onzekerheid

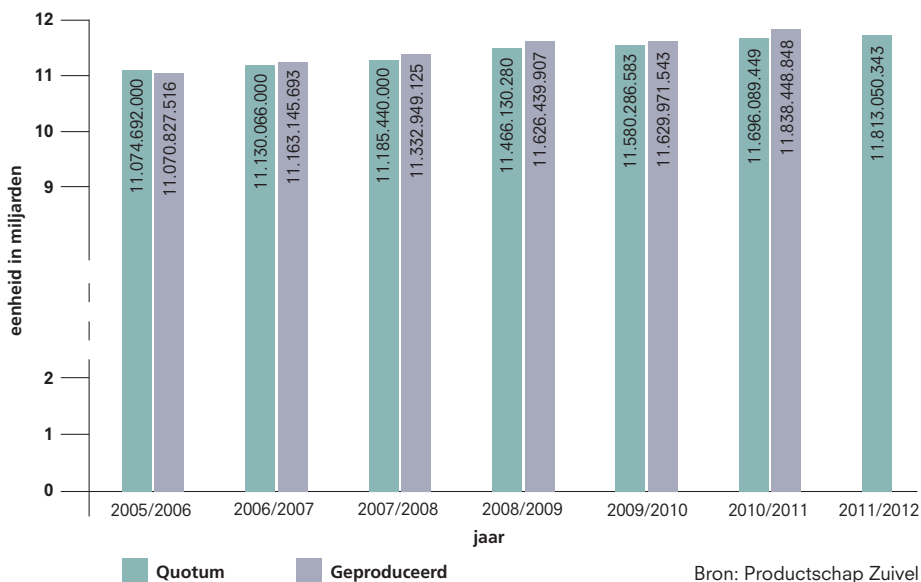
Een laatste component in de prijs van melkquotum is de onzekerheid over wat er na 2015 zal gebeuren. Veel mensen geloven niet dat melk dan quotumvrij zal zijn. „Die onzekerheid zorgt ervoor dat men quotum

wil blijven kopen”, vertelt een anonieme quotummakelaar. „Er is zo vaak geroepen dat het quotum zal verdwijnen, maar telkens bleek dat niet waar te zijn. Mensen geloven het niet meer.”
 „Nou, dat is niet helemaal waar”, zegt De Bie. „Men is er ondertussen wel van overtuigd dat het melkquotum in zijn huidige vorm zal verdwijnen. Maar in de markt verwachten veel mensen dat daar iets anders voor terugkomt. Of dat echt gebeurt, en in welke vorm, is

onduidelijk. Misschien komen er rechten op fosfaat- en stikstofuitstoot. Misschien ook niet. Wie zal het zeggen?”
 Waar de markt rekening mee houdt, is dat die nieuwe rechten gebaseerd zullen worden op de huidige hoeveelheid melkquotum. Een melkveehouder met veel quotum zou dan in 2015 een representatieve hoeveelheid nieuwe rechten krijgen. „Kijk maar naar de vraag naar quotum zonder grond”, zegt de eerder genoemde makelaar. „Dat is toch wel

een aanwijzing dat boeren quotum kopen om voorbereid te zijn op het systeem van na 2015.”
 Hollewand weet niet of dat verstandig is. „Het lijkt een blinde gok om in melkquotum te investeren vanwege een eventueel rechtensysteem na 2015”, zegt hij. „We weten niet zeker of er een nieuw systeem komt en als dat zo zou zijn, weten we niet of dat op melkquotum zal zijn gebaseerd, of bijvoorbeeld op hectares.”

Grafiek 1: melkproductie

Toekomst

Wat de quotumprijs in de toekomst gaat doen is nog onzeker. „Je zou het aan FrieslandCampina moeten vragen”, zegt Van der Waaij. „De melkprijs is een grote factor. Als die maar hoog genoeg is, wil iedereen quotum hebben en kan de prijs daarvan zomaar richting 25 of 30 euro gaan.” Een andere belangrijke factor is de politiek. „Als die eens laat weten waarmee het melkquotum wordt vervangen, weten boeren ook waar ze aan toe zijn. Afhankelijk van die beslissing kan de prijs alle kanten uit. Als bijvoorbeeld blijkt dat een nieuw systeem niet op de hoeveelheid melkquotum is gebaseerd, zakt de prijs in elkaar. Maar stel dat de hoeveelheid melkquotum in 2014 de referentie wordt, dan zal een run op quotum ontstaan.”
 Hollewand heeft een andere mening. „Het zou me verbazen als melkquotum over twee jaar nog net zo duur is als nu”, zegt hij. Dan peinst hij even, en vervolgt: „Maar ja, dat zei ik twee jaar geleden ook al, en toch is de prijs gelijk gebleven.” ■

Grafiek 2: quotumprijs

